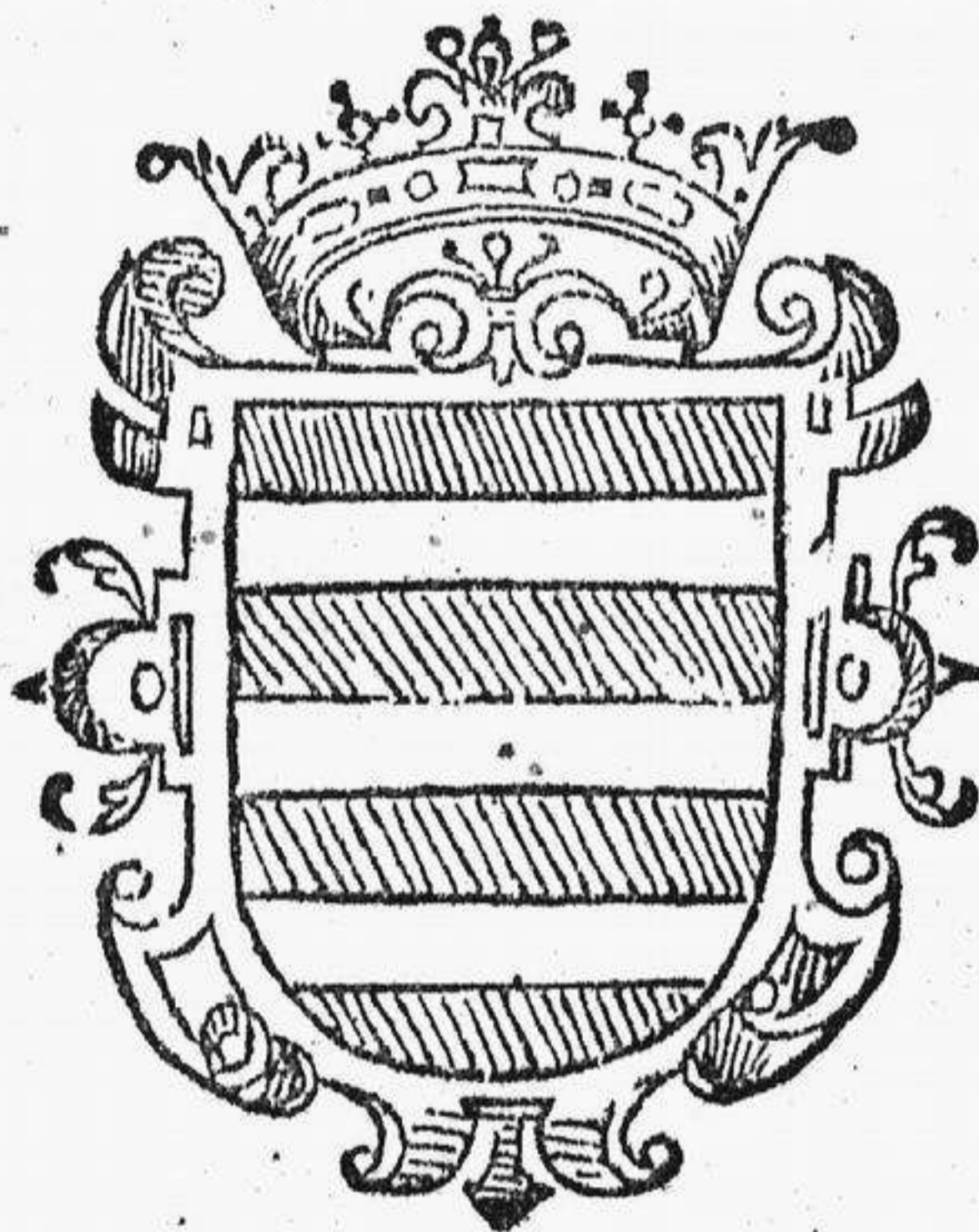

A P O L O G I A

MEDICA DOCTORIS FRANCISCI de Ancona Medici, ac Chirurgi Hispalensis, in qua disputatur, an liceat caput gumositatibus affectum, Vnguento ex argento viuo lenire.

EXCELLENTISSIMO HISPANIAE Magnati. D. D. Ferdinando Enriquez de Ribera, Duci de Alcala, Marchioni Tartesiaco, Comiti Marolitano, totius Bæthicæ præfecto Notario, ac urbis Hispalensis accenso.
MAXIMO.

POSTquam Huc püssidum confeci laborem
(Magnanime, & Excellentissime Principis) milies
illum

illum typis mandam^{re} decreueram, & totidem ab institu-
to restitit animus: ex altera enim parte me compellebat
communis omnium utilitas, ne forte contraria opinione
mentibus obsecratis tam singulari, ac praestanti presidio
genus humanum careret ad irrisu Luis Venerae cruciatibus
alioqui non liberandum impium enim videbatur, quod ad
me, & ab alijs sedula cura, ac diligentia iam diu est obser-
uatum non pate facere, sed alio conuersus velociter percu-
rrentem calamum remorabar cum considerarem hunc meum
laborem forsitan non ea animi sinceritate receptum ~~com-~~ⁱⁿ
qua ego ipsum in lucem edere paro, sic igitur quo me verte-
rem in scius fluctuabat animus donec in tanta haesitatione
statim, ac occurristi mihi (magnanime Princeps) tibi hoc
opusculum omnium manibus sub tuo favore, atque tuta-
mine committere decreui. Certe enim scio sub tanto prote-
ctore, ac mecenate me admodum difficilia aggredi posse.
Quis enim excellencia tuae magnitudinem contemplatus,
non exorescet, & quasi coactus tacebit? Quis denique mag-
nitudinis tuae pietatem, & religionem inspiciens, hunc meum
laborem non a quo animo accipiet? Quis tandem oculos conyctes
in maximam qua polles literarum facundiam, & ubertatem
per doctasatis esse in hoc tractatu ~~com-~~^{en}ta non existimauit?
Quare cum hic tractatus, nisi his omnibus munitis excudi,
non possit a te summis concesso precibus, ut illum qua soles
humanitate recipias praecipue, cum tibi iam me beneficijs
afficeret consuetum admodum sit. Vale, Excelentissime
Princeps Magnatum maxime, & sapientissimum sapientissimum.

C V M Ad rerum intelligentiam plurimum
 conducat recta tractandorum dispositio, ac
 ordo ideo in hac nō minus celebri, quam utili dif-
 ficultate tractanda, placuit mihi scolasticum ordi-
 nē seruare, & hanc disputationē ad formā^m quæ-
 tionis redigere, cū nulla alia clarior & distinctior
 reperiatur via. Proponamque in primis omnia cō-
 trariæ sententiæ fundamenta, & postea pro diffi-
 cultatis decissione aliqua notabilia statuā, & dein-
 de, quid tenendum sit determinabo, at tandem ar-
 gumenta contraria dissoluens, huic tractatui colo-
 phonem imponam qui si pacato, & non irato ani-
 mo recipiatur, non dubito quod me veritatem at-
 tigisse fateantur omnes.

Sunt tamen pro parte negatiua aliqua argumē-
 ta cōtendentia probare nullo modo capiti vnguē-
 ta ex argento viuo conuenire quorum primum
 in hunc modum se habet.

Aurifices cum argentea vascula Hidrargiro de-
 aurant propter effumationem argenti viui non le-
 uia solent pati symptomata, vt totius corporis tre-
 moris, & aliquando paralises attestantur igitur vn-
 ctio argenti viui capiti administrata, hæc & gra-
 uiora alia concitabit accidentia, & ita administra-
 ri non debet.

Secundum argumentum est quæ frigida sunt
 necessario nocebunt cerebro, Ad argentum vi-

uum frigido pollet temperamento, igitur argenti viui capiti adhibitio nociua erit, ac per consequens ab eius vsu abstinendum est. *57*

Tertium argumentum. ~~Et~~ argentum viuum capiti gummositatibus affecto applicaretur propter argenti viui frigiditatem repellerentur humores a partibus exterioribus ad interiores, & principes, ut pote cerebrum, sed hoc est contra omnem medicinam, ut cuilibet haud mediocriter in medicina versato, est notum: ergo nullatenus vnctiones in capite sunt admittendæ.

Quartum argumentum est. Venena non debent applicari partibus principibus, sed argentum viuum venenum est, ut constat ex illo Pharmacopola, qui hidrargiro epoto interijt, igitur non debet administrari cerebro, quod pars est princeps.

Quintum argumentum est. Vnctio argenti viui non tollit radicitus morbum gallicum cum non auferat qualitatem Veneream iccori impressam, sed solum humores gallicos euacuat igitur talis vnctio superflue administratur.

Hæc sunt fortiora argumenta, quæ pro hac stabilenda sententia adduci possunt: sed ut veritatem ostendamus aliqua prius notanda sunt:

Primo notandum est. Remedia morbum gallicum stirpare potentia occultam debere participare qualitatem, quæ malignæ luis venereæ qualitati

litati contrarietur, taliterque remedium, & morbus proportionari debent, ut debilibus morbis debilia remedia conueniant, extremis autem, extrema remedia sint ex vsu docente Hipocrate. 1. Aph. 6. Vnde cum morbus galicus ad tantam peruenit immanitatem, ut crudelissima exitet symptomata, extremus factus extrema remedia requirit, cum leuiora prodesse non possint, dummodo vires aut naturę vniuersalis, aut particularis ~~cu-~~ius partis remedia tollerare possint.

Secundo breuiter est notandum, quod remedij species solummodo a morbi specie indicatur. Natura tamen affectę particulę speciẽ remedij a morbo ex postulatam non impedire, sed tantum metiri, & moderari potest, quare si morbus galicus aliquod ex postulat remedium partis affectę natura medicamentum non recusauit, sed tantum eius intentionem, & quantitatem mensurabit.

Sed quia præcipua contrarię sententię fundamenta pendent, ex eo quod existiment eius fautores argentum viuum frigidum esse, & venenatam habere qualitatem, ideo in duobus sequentibus notabilibus de his sermonem instituemus, & in hoc tertio notabili de argenti viui temperatura tractabimus.

Pro quo sciendum est, quod in explorandis

medicamentorum temperaturis ea est seruanda regula, vt quam prius post actuationem medicamenta producant qualitatem eam illis conuenire existimabimus, nam si medicamenta actuata non sint per accidens alias qualitates producere solent, vt ex nimio vini potu nonnunquam accidit, frigiditas enim produci solet suffocato natiuo calore, & non ideo dicemus vinum frigidum esse. Nam ille effectus productus fuit per accidens ante vini actuationem. Quare argenti viui temperatura, non vt cunque inuestiganda est, sed postquam a nostro calore fuerit actuatum.

Deprehendemus tamen medicamentum aliquod iam esse actuatum, quia apparent effectus, quos solet tale medicamentum producere, vt Rhabbarum, tunc temporis actuatum esse existimauimus cum bilis purgatur hoc enim operari nequit Rhabbarum, nisi de potentia ad actum fuerit reductum. Ita similiter argentum viuum esse actuatum iudicauimus, quando eius proprietas, & effectus elucescat, & cum actuatus Hydrargirus habeat commouere, & agitare humores, eosque communiter persputum euacuare, aut aliquando per aliam regionem, visa quidem tali euacuatione, iam argentum viuum ad actum esse reductum cognoscemus.

Quos igitur effectus conspiciamus iam actuato
argento

argento viuo, & humores euacuatur^{ur}? Sunt ne frigiditatis effectus? Minime quidem, sed omnino certe calorē attestantur fundere enim, ac liquare crassos, & glutinosos humores gumositatesque dissoluere, quis sanæ mentis a frigiditate fieri a seuerabit? Potest ne frigiditas acrescere^{et} erodentes reddere humores? Nonne argentum viuum tantam tribuit humoribus acrimoniam, vt magna ulcera exitentur? Sed si frigidum, & non calidum esset nullo modo, id præstare posset, & ac ratione argenti viui antidota temperata, & lenientia sunt medicamenta que ualia sunt lac a xunzia porcina, & oleum anigdalarum dulcium, quod euidenter ostēdit argentum viuum actuatum nō frigiditatem sed calorem acrem inducere. Quod si etiam animaduertamus argentum viuum nullatenus a frigiditate coagulari, sed potius esse influxum perpetuo facillimo negotio inueniemus, id ex insigne eius prouenire calore, vt Paracelsus asserit libro vexationum capite de calore Mercurij, nec pro hac sententia grauissimi desunt autores Rondolctus enim in methodo curandi morbos c. 12. & Hieronymus Mercurialis libro de Morbo Galico, & Libabius de natura metalorum cap. 10. Frater Euāgelista cap. 12. Nicolaus Massa libro 4. de Morbo Napolitano. Arnaldus de Villanova in Rosario Philosophico de natura argenti viui asserunt Hydrar-

dragirum calidum esse, & sicum quorum autori-
tates ad verbum hic transcribere non placet, ne
multas in vtiliter impleam paginas.

Coniungi etiam in argento viuo cum calore,
siccitatem ex maxima eius exicandi virtute pos-
se demonstrari arbitror, & humores enim super-
fluos exicat, & consumit, vlceraque siccitate cor-
rigens^{ad} sanitatem perducit, ~~& consumit~~, habet
in super argentum viuum cum calore, & siccitate
maximam partium tenuitatem, seu friabilitatē,
ita vt inminutissimos partes facillimo negotio
diuidi possit, vt eius perpetuus motus ostendit.
Ego enim non aliunde fieri existimo, quam ex
eo quod partes eius superiores propter maximam
grauitatem seorsum ire conantur, quarum mo-
tui, & inferiores partes, quia facile propter fria-
bilitatem disiungi possunt cedere non recussant,
partes, ~~que~~ disiectæ sui appetentes conseruatio-
nem vniuntur, & postea alijs partibus separatis, &
alijs deorsum latis perpetuus ille argenti viui ser-
uatur motus.

Habet præterea argentum viuum firmam, &
æquabilem mistionem, vt ex eius longa duratio-
ne colligitur, sepe enim in ossibus mortuorum
post multos annos inuenitur.

Quare vt argenti viuum actuetur vehemē-
tem admodum requirit calorem, qui firmam eius
mistio-

5
mitionem dissolucere possit, vnde in vnctioni-
bus administrandis fortem imperamus fieri fri-
ctionē, vt calor sufficiens excitetur pro argenti
viui actuatione, cuius caloris defectu cum ar-
gentum viuum intus assumitur, sæpius non a-
ctuatur, nam præter calorem, qui frictione in
partibus exterioribus excitatur magis in ipsis,
quam in partibus interioribus immoratur ar-
gentum viuum propter viarum angustiam, & ita
melius alteratur, & ad actum reducitur. Nec so-
lum requiritur iste intensus calor ad hydrargiri
actuationem, sed etiam est necessaria aliqua sub-
stantia humida, quæ cum argento bene coniu-
gi, & permisceri possit, sicca enim, & humidita-
tis expertia actuari nequeunt ad calorem, nisi sub-
stantia humida accedat, quæ pabulum sit acqui-
siti caloris, vt in calce videre licet. Substantia ta-
men, quæ cum hydrargyro miscetur, aerea de-
bet esse, & ita ipsum cum axunxia porcina, & a-
lijs rebus vnctuosis permicemus, vt commode
actuari possit. Quare si argentum viuum perse
solum partibus administraretur nullo modo, aut
difficiliter ad actum reduceretur, nec dissolueret
ac funderet humores cum substantia humida nõ
adesset quæ esset pabulum caloris.

Quarto notandum est, quod determinemus
an argentum viuum sit venenum. Respondendum est

B

illa

1
1
illa dici venena, quæ ex sua natura habent no-
stram substantiam corrumpere, siue id sit prop-
ter occultam, vel propter manifestam qualita-
tem, talis enim qualitas cum certa & determina-
ta quantitate suum effectum producit, siue sit ve-
nenum calidum, siue frigidum, nam quodvis a-
gens ad agendum determinatam ex postulat quã-
titatem, dicitur tamen venenum frigidum, ve-
nenum a quantitate, quia maiorem quantitatẽ,
quam venenum calidum ad suum effectum pro-
ducendum requirit.

Debet igitur venenum sua qualitate interfi-
cere potius, quam sua quantitate, nam si aliqua
alimenta in ea assumantur quantitate, vt suffo-
cato nativo calore hominem interimant, non
ideo dicemus venenosa fuisse, nam illud fuit fa-
ctum per accidens ratione multitudinis materię
vnde si argentum viuum venenum est debet in-
terficere propter malignam qualitatem, & non
per accidens ratione multitudinis materię.

Talem tamen venenosam qualitatem in ar-
gento viuo non esse, ex eo constabit, quod ar-
gentum viuum non interficit, vt euidenter of-
tendit argenti viui vsus sæpe enim intus assu-
mitur sine noxa, & cum maxima utilitate, quod
ego millies iam feliciter admodum sum exper-
tus, quo videri impossibile esset si argentum
viuum

6

viuum haberet venenosam qualitatem nos in-
ternecare potentem, idque confirmant pluri-
ma authorum testimonia, nam refert Marianus
Sāctus Barolitanus in suo tractatu de casu, & of-
fensione se vidisse mulierē, quæ propter aliquos
morbos quibus continuo affligebatur, sesqui li-
bra argenti viui assumpta, sine aliqua noxa a mor-
bis libera euasit, & idē author affirmat se exhi-
buisse in colica passione argentum viuum pon-
dere trium vnciarum cum fælici successu, & An-
tonius Mussa magni habendus author Hydrar-
giram ad puerorum lumbricos commendat, &
Mathiolus affirmat dari argentum viuum in dif-
ficili partu cum maxima utilitate, & partus acce-
leratione sine vllō matris, & infantis nocumen-
to, & Ambrosius Pareus lib. 20. de venenis cap.
38. de argento viuo inquit ipsum minime esse ve-
nenum, quod expertus fuit in canis catulo qui li-
bram vnā argenti viui potam innoxie per al-
uum deiecit, & præter hos Chalmethus in suo
Enchiridio tractatu de morbo gallico in fine, &
Michael Angelus Blondius in suo tractatu de
Morbo Gallico in fine capituli de præstanti reme-
dio Barbarorum, & Rondoletius in suo tractatu
de Morbo Gallico, quasdam pilulas ore sumen-
das contra lueem veneream e argento viuo com-
ponunt, quæ communiter pilule barbarorū ap-
pellan-

pellantur. Quod idem ostendit penacæ usus, quæ communiter ex argento viuo componitur cuius varias descriptiones hic afferre non placet.

Sed non possum nõ mirari hoc in loco, quod sint qui existiment argentum viuum, quia venenum ore non esse sumendum, & deinde statuunt puluerem Ioannis Vigonis, seu præcipitatum ægrotantibus ex morbo gallico esse exhibendũ nam si hydrargirus assumi non debet, quia est venenum, multo minus exhiberi poterit puluis Vigonis cum ex duobus venenis conficiatur, nempe ex Mercurio, & aqua forti argētariorum, aut si posse exhiberi præcipitatum asserunt quare Mercurium intus assumi posse negant? Immo existimo præcipitatum, ita immane, & crudele esse remedium ad hoc, vt intus sumatur, vt eius usus merito exterminari deberet, nam talis puluis, ita vehementem & acrem habet calorem propter empireum a lab aqua forti relictum, etiam si quantumuis corrigatur aqua plantaginis diamargaritone frigido, & alijs vt partes principes exiccet, & cõtabefaciat, & immedicabiles excitet dissenterias aliosque grauissimos pariat morbos, ex quibus ægrotantes, quam plurimos vitã cum morte commutasse, sæpe sæpius hisce oculis vidi. Eiusque usum detestantur Paschalius in

suo 1. lib. de curandis morbis cap. 2. de Morbo Gallico, & Pereda in Scholio, Phalopiusque non contemnendus author in libro de Morbo Gallico cap. 19. asserit præcipitatum non hominum, sed assinorum esse medicamentum, & Augerius Ferrerius in tractatu de Morbo Gallico in septimo modo curatio de medicinis purgantibus, fol. 52. inquit quod isti pulueres crudeliter purgant, & nisi caveris interimunt.

Quibus sic positis, & determinata iam argenti viui temperatura, et ipso a venenorum liberato numero sermonis consequutione quid in proposito quaestione tenendum sit statuere oportet quod vnica determinabo conclusione, quæ his clauditur verbis.

Caput gumositatibus, et doloribus gallicis affectum vnguentis ex argento viuo confectis, potest, et debet liniri si alia remedia non sufficere videantur, et vires permittant cerebrumq; eorobore constet, vt remedium tollerare possit.

Hæc nostra conclusio quam plurimis potest confirmari rationibus quarum prima est, argenti viuum secure intus assumitur, vt probavi in 4. notabili igitur multo melius, & securius eo poterit caput inungi cum securius extra applicare remedia, quam ea intus assumere.

Secundo probatur conclusio, nam vnctio ar-

gen-

genti viui est species remedij indicarique debet non a natura partis, sed a morbi gallici specie & conditione, cū alia non prossunt remedia igitur vbicumque fuerit talis morbus gallicus, siue in capite, siue in alijs partibus talem speciem remedij indicabit, sed remedium a morbo ex postulatū viribus consentientibus ab affecta particula non impeditur, sed tantum in quantitate, & vtendi modo mensuratur, igitur cum in cerebro fuerit affectus vnctionem ex postulans si cerebrum robore constet talem vnctionem non impedit, sed tantum eam mensurabit.

Tertio probatur conclusio. Nam ad extremos morbos extrema exquisite remedia conueniunt, igitur cum morbus gallicus in capite ita firmatus est, vt extremus morbus fiat, extremum remedium qualis est in vnctio administrari debet.

Quarto probatur conclusio. Nam communiter in capitis tumoribus, & gumositatibus applicatur emplastrū ranarum cum duplicato Mercurio, sine aliqua noxa, vt quotidiana testatur experientia, igitur etiam caput liniri poterit vnguentis argenti viui, maior enim quantitas mercurij correspondet emplastro quam vnguento, & licet non ita, ac vnguentum penetret in longiori tempore eundem effectus producet atte-

nuatur enim, & vi dilatationis arteriarū aliquæ partes ad interiora trahuntur, quæ eisdem possunt efficere operationes, nō enim ista emplastra tm̄ habent resolvere humores in partibus contentos, sed etiam ipsos persputum, aut aliam evacuationem expellunt. Qua ratione Ambrosius Pareus Rondeletius, Chalmeteus, Phalopius, & alij, quam plurimi consulunt quod eos, qui vntiones sustinere nollunt, cum emplastis curemus.

Et confirmatur ulterius, nam rustici communiter enecant pediculos vngendo caput cum argento viuo cum butyro permisto, sine vllō detrimento, ergo sic similiter caput gallica lue infectum liniri poterit.

Pro hacq; sententia non desunt aliqua authorum testimonia, nam in primis Isla in re practica Meherculè admodum exercitatus folio .71. cap.12. inquit se inuenisse maiorem vtilitatem, cum caput, quam cum alia vngentur mēbra, & Rondeletius lib. de Morbo Italico folio. 868. capite de aqua Theriacali pro dolore capitis cōponit quoddam vnguentum ex mercurio, quo præcipit vngi partes dorsi, & seruicis, & in fine eiusdem libri asserit achores, & capitis scabiem felici successu cum vnguentis hydrargiri curari, & idem in methodo curandi morbo p.12. de dolore

dolore capitis a morbis Italico quodam vnguentum conficit, ex mercurio quo caput & articulos iniungi iubet.

Quod si alibi dixerit caput liniendum non esse intelligi debet, quando caput tam graui non afficitur affectu, vt vnctionibus egeat.

Sed quid in his moror? Nonne in rebus practicis experientiae credendum est? Accedat igitur experientia rerum omnium magistra, & nostram confirmet sententiam, nam per triginta annos in quibus medicinam feci semper vnctionibus capitis sum feliciter vsus, & in numeros egrotantes (diuino auxilio) a saeuissimis, & crudelissimis morbis, & symptomatibus liberaui, & ab orci faucibus restitui, ex his tamē, vnū, aut alterum casum referam, pro ampliori confirmatione. Cum ego in nosochomio sancti Spiritus ægrorum curam gerebam inter alios quidam fuit ægrotus tan crudeliter capitis doloribus, & gumositatibus satis inueteratis vexatus, vt prædolorum vehementia, quasi a tonitus iacens fere extinctus videbatur. Cui (alijs non proficientibus remedijs) post purgationem vniuersalem cū pilulis denitro, quatuordecim vnctiones vniuersales, eā iuncturis, quam capiti administraui post quas dolor capitis sedatus fuit reliqua accidētia cessarūt. Egger ad optatā sanitatē fuit restitutus

Fuit

9

Fuit & alter egrorū anno præterito 1605. qui
luc gallica affectus capitis intenso admodum do-
lore laborabat febreque continua ad modum ter-
ciane duplicis quotidie repetente, qui post vni-
uersales euacuationes vnctiones, tam capitis,
quam articulorum expertus integre conualuit,
& huius testis est oculatus sapientissimus Do-
ctor Ximenez Guillen, qui vna mecum tali præ-
fuit curationi, & innumeros alios referre pos-
sem, nisi lectoribus tædium causare, timerem
solum eos testes voco, qui hoc remedium gusta-
runt in quorum manus si scripta hæc mea inci-
derint non dubito, quod me veritatem loqui
confirmabunt.

Sed neque ego solum hoc vtor remedio,
nam alijs in regionibus communis est vsus vn-
gendi capita in Italia enim (vbi ni fallor incepit
vsus liniendi capita) grauissimos, & sapientissi-
mos Medicos sæpe vidi cum apud Italos eram
hoc fæliciter administrare remedium, & præci-
pue præceptorem meū chirurgum insignem Iu-
lium Iacolinum aquo, & a patre meo charissi-
mo modum vngendi accepi, & in Valentina ci-
uitate tam communis est vsus vnctionum in ca-
pite, vt nec vllus dubitet de illis administrandis,
& in hac ciuitate Doctor Petrus Verdugo, Do-
ctor Petrus de Victoria, & Doctor Melchior de
Plaça

Plaça, si qui alij grauíssimi & sapientíssimi Me-
dici cum sese offert occasio caput linire præci-
piunt. Quare cum hoc iam quam pluribus e-
uentibus sit confirmatum posthac Medici rusti-
co excluso timore caput vngere audeant, ne tã
mirabili remedio homines destituãtur, sic enim
quam plurimos iam iam deploratos ad sanita-
tem restituent non cū pauca Medicinæ laude.

Et licet hoc remedium nondum expertum
esset nos ipsum cum alia non proffunt in capitis
affectibus, experiri possemus, hoc enim licet pe-
riculosum fas est aliquando efficere, nam si reme-
dia non experirentur homines, non esset condi-
ta medicina: et si Galenus sanguinem esse mittē-
dum contra sui temporis medicos acriter non
defenderet, & stabiliret forte tam singulari, ac
præstanti præsidio ars medica careret, et si poste-
riores Galeno Medici in pueris venam secare
non auderent, quam plurimi ipsorum miserri-
me interirent: Et si Iacomus Carpenfis (nam hic
fuit primus, qui vnctiones in morbo gallico ad-
ministravit) vnctionibus in morbo gallico non
esset vsus, videant omnes, quam magnus ægro-
rum numerus interiret, et si præterea vnctiones
in capite non experirentur Medici, quam pluri-
mi a grauíssimis capitis affectibus oppressi vitã
cum morbo commutarent. Qua ratione licitum
est

est in maximis morbis cum alia non profiunt re-
media aliquod medicamentum expiriri.

Cæterum in vñtionibus administrandis, il-
lud seruari debet, quod argentum viuum probe
extinctum sit, quod fiet si argentum viuum diu
fuerit permistum cum axunxia porcina quare ta-
liter paratum oportet habere hydrargirum, vt
facile sit, ex eo fortem mediocrem, aut debilem
vñtionem parare, quod quidem hoc modo fiet
accipiatur vna libra argenti viui fossilis, & depu-
rati, & ter, aut quater traijciatur per alut. m, aut
linteum duplicatum, sic enim omne plumbo-
sum, & totam sorditiem deponit, postea multo-
ties abluatur cum aceto & sale, & deinde in fun-
datur in aceto schilitico, quod cum veluti cinc-
ritium reddatur ab aceto ex trahatur, & permi-
ceatur cum altera libra axunxiæ porcinae sine sa-
le, & hoc modo diu poterit seruari argentum
viuum, & facile ex eo quamlibet vñtionem pa-
rare poterimus, nam semper duplam huius me-
dicamenti quantitatem cum reliquis medicamē-
tis miscbimus, quam sit ea, quam argenti viui
desideramus, vt si placeat, quod in vna libra medi-
camenti sint duæ vncie argenti viui accipiemus
prædicti compositi vncias quatuor.

Quam falsum tamen sit (vt hoc obiter dica-
mus) asserere, quod ægri labari debeant decimo

quarto die ab vnctionibus, ita notum, ac manifestum esse arbitror, vt nullus, licet mediocriter in artis fundamentis percallēs ignorare possit. Quod vt exactius intelligatur, sciendum est argentum viuum partibus applicitum nullomodo repercutere humores in ipsis contentos, sed potius suo calore, & siccitate maximaque friabilitate fundit, & liquat humores, ita vt in maiorem mollem accrescentes, & ampliorem locum occupantes vehementiores concitent dolores in vnctionum principijs propter maiorem partium distributionem donec euacuata materia dolores remittantur. Propter hydrargiri autem acrimoniam acres redditi humores, valde conturbant, & irritant naturam, qua irritatione coacta materiam molestantem per regionem trudit commodiorem.

Habet hoc insuper argentum viuum, quod cum est actuatum, & ad calorem reductum totū ipsam facillimo negotio infumos conuertitur propter maximam, qua argentum viuum pollet friabilitatem, friabile enim, & actualis humiditatis non expers facile vi resoluentis coloris in vapores abit, nam non est humiditas & partium tenacitas, qua resolutionem imminoretur: & hac ratione existimo quartanā febrem breuiores habere accessiones, quam quotidianam, licet propter

pter humoris melancholici terream substantiã
 vtraque qualitate coctioni repugnantem vniuer
 salis quartanæ constitutio prolixior sit, quã quo
 tidianæ. Fumi igitur argenti viui sursum delati
 caput petentes attenuant humores in capite, &
 in partibus superioribus existentes (cum caput
 semper pituitosis abundet humoribus) quos na
 tura per palatum, vt per commodiorem & pro
 ximiorem regionem expellit facta per sputum
 euacuatione & successione, ad id quod euacua
 tur omnes corporis partes, etiam remotæ ad pa
 latum, vt ad partem debiliorem excrementitios
 transmittunt humores, tum per manifestos,
 tum etiam per occultos meatus, & ita hæc perspu
 tum euacuatio communis est in vnctionum ad
 ministracione, quamuis si iuxta alias regiones ali
 quando humores extiterint per ipsas soleat ex
 honerari natura. Vnde sæpe videmus per vnctio
 nes sudorem, alui fluxum, aut vrinam promo
 ueri, & licet in vnctione partium inferiorum cõ
 municentur capiti fumi argenti viui non suffi
 ciunt pro extirpandis magnis, & inueteratis ce
 rebri morbis, nisi ipsum argentum viuum capiti
 applicetur.

Hæc, quæ per sputum fit euacuatio sensim,
 & paulatim accidit, tum quia humores euacuan
 di lenti sunt ac crassi, & ideo simul disponi, non
 possunt

possunt ad subitam eorum euacuationem, sed sicut sensim, & paulatim attenuantur. Ita lente ad locum euacuationis expelluntur. Tum etiam paulatina est hæc euacuatio, quia communiter accidit per resudationem, quæ cum per angustos fiat meatus subito compleri nequit.

Cum iritur in euacuando humore per sputum, ad ministratis vnctionibus semper dum fuerit in corpore morbus gallicus, persistit natura, & cum talis euacuatio lenta, & paulatina sit neutiquam natura in breui tempore talem euacuationem perficiet, sed longiori tempore eget in quo nunquam ab ea euacuatione naturam distrahere oportet, sed si in quatuordecim diebus natura nondum compleuit humoris euacuationem, vt experientia constat, quandoquidem videmus in his diebus adhuc naturam in sputatione perseuerare. Qua ratione (o bone Deus) aliqui audēt medici ægrotos decimo quarto ab vnctione abluere? Nisi forte terminum acutorum in sputatione seruare velint distrahunt enim lotionem naturam ab incepto opere, nam nõ alia ratione graui aliquo in vnctionibus superueniente symptomate partes hydrargiro illitas abluimus fricamus, & ipsis cucurbitulas applicamus, nisi quia lotionem hydrargirum extrahimus
& hu-

& humorum impetum alio fluentium sistimus, & ad locū antiquitus affectum reuocamus. Difficile tamen esse credo, quod aliquis sit morbus gallicus, qui vnctionibus petat curari, & quod eius materia intra quatuordecim dies possit euacuari morbus enim, qui vnctiones expostulat firmatus esse debet & inueteratus a multaque pendens materia, quæ intra prædictum tempus euacuari non poterit.

Ad quod etiam plurimum iubat, quod morbus gallicus non integre soluitur quousque illa maligna qualitas venerea iecori impressa corrigatur, quā in quatuordecim diebus auferri posse dicet nemo. Et dum talis qualitas in iecore fuerit gallici semper generabuntur humores qui etiam per sputum vi argenti viui expelli desiderāt, & ita ego lotionem fieri iubeo post duos aut tres menses, prout fuerit humoris quantitas ac morbi diuturnitas. Alioqui si in breui tēpore abluantur ægri dolores præcedentibus sæuiore adueniunt, quia ad affectas sedes, iterum reuocantur humores, vt sæpe sæpius aliquibus medicis accidere vidi, qui id propter aliquod erratum potius, quam propter malam curationem fieri existimant, & licet aliquando fieri contingat, quod intra quatuordecim dies integre morbus gallicus sit solutus non ideo indiffinite proferendum est,

est, quod in decimoquarto labentur ægrotantes
cū huius rei certus terminus præfiniri nequeat,
sed quando perfecte materia morbifica iam esse
euacuata videatur, quod intra prædictum a me
antea tempus accidere solet.

Vt tamen iam huic quæstioni colophonem
imponamus argumentis pro contraria parte ad-
ductis satisfacere oportet ad primumque, & se-
cundum simul respondebimus negando quod
argentum viuum frigidum sit, vt probavi inter
tio notabili patiuntur autem aurifices, & illi qui
in argenti viui fodinis versantur affectus frigidi-
tatem attestantes, vt tremorem, & paralysem nō
quia hydrargirus frigidus sit ex sua natura, sed
quia per accidens, quando actuatus non est fri-
giditatem inducere valet, nam ab argento viuo
crassi admodum eleuantur vapores cum enim
argentum viuum friabile sit eius partes, vt vi re-
solutionis separarentur, multa non egent atte-
nuatione, sed facile resolutioni cedunt partes,
quia non est partium tenacitas, quæ partes mul-
tum cohærens resolutionem immoretur, & cum
etiam propter paucam moram parum quoque
partes attenuentur, ideo vapores valde crassi ab
argento viuo eleuantur, qui corporibus commu-
nicati cum actuati non sint calefacere nequeunt,
sed potius cum calore naturali permisti sua cras-
sitie

sitie ipsum probe ventilari non permittunt, & inde calore naturali suffocato cruditates generantur, ex quibus prædicti oriuntur morbi. Quare ego existimo, quod diuersa antidota argentum viuum requirit cum actuatum est ac quando ad actum reductum non est, nam actuatō hydrargiro lenientia, & a temperantia conueniunt medicamenta, non actuatō vero calida potius sunt ex vsu, quæ effectus frigidos per accidens ab argento viuo productos corrigere possint.

Et quamuis concedamus hydrargirum frigida constare temperie non inde concluditur quod capiti administrari non debeat, nam cū calidis rebus attemperatus, nimis ledere nō poterit, et si aliqua sequitur noxa maior est utilitas ex morbi gallici curatione, quam noxa ex temperie argenti viui causata.

Ad tertium argumentum respondetur negando, quod argentum viuum euacuet humores repellendo, sed potius inscindendo, & attenuando, vt diximus. Cum igitur humores in capitis gumositatibus contenti fuerint fusi, ac liquati partim resoluuntur, & partim expelluntur per cranci comisuras, & per oculos meatus ad cerebri infundibulum, & palatum

D & inde

& inde foras expelluntur, neque enim implicat, quod humores moueantur versus partem principem quale est cerebrum: nam cum talis motus fiat ad cerebrum, tanquam ad medium per quod euacuatio facienda est per modum transeuntis, & non tanquam ad finem in quo humor retineri debet, ideo bene possumus tali vti medicamēto cum non sit alia commodior curationis via. Euacuari autem humores vtiliter per partes principes sæpe videmus, imo quod quotidie in re practica id exercemus, nam quando exhibemus medicamentum expurgans ad euacuandos humores inuenis maioribus contentos, nullo modo humores inuenis contenti per alium euacuari poterunt, nisi per iecur fiat transitus cum solum medio iecore intestina, & venæ maiores copulentur. Vtiliterque, etiam pus in pulmonibus contentum per sinistrum cordis ventriculum solet euacuari. Hæc dixi, vt intelligatur consonum esse rationi in gumositatibus capitis humores per cerebrum euacuare cū alia non fuerit curationis via.

Ad quartum Argumentum respondetur, negando quod argentum viuum sit venenum, vt iam diximus supra in notabilibus, nam li-

cet insensibilis ille Pharmacopola assumpto
 hydrargiro interierit, id quidem non fuit ra-
 tione venenatae mercurij qualitatis, sed per
 accidens ratione nimiae multitudinis argenti
 viui, nam cum argentum viuum maxime pō-
 derosum sit multum agrauat, & suffocat par-
 tes quibus adhæret, vnde si in nimia quanti-
 tate sumatur partibus agrauatis calor natura-
 lis suffocatur, & mors consequitur. Hocque
 accidet si argentum viuum propter aliquam
 causam per multum temporis spatium intra
 corpus retineatur. Qua ratione hydrargirus ex-
 tinctus si non actuatur, quia non fluit, sed
 multum retinetur magis suffocat quam viuus,
 quare argentum viuum, quod ore summi de-
 bet purum, & defæcatum debet esse, vt ma-
 gis fluat, non tamen impurum & plumbatum.
 Si vero argentum viuum non multum immo-
 retur, neque in maxima sumatur quantita-
 te proculdubio, nullam noxam afferet, quod
 euidens est argumētum ad prouandum, quod
 argentum viuum non sit venenum, sed per
 accidens aliquando interficere ratione multi-
 tudinis materiae, sicut etiam videmus chalybē
 sine præparatione assumptum mortem inter-
 dum suffocando inducere præ ipsius multitu-

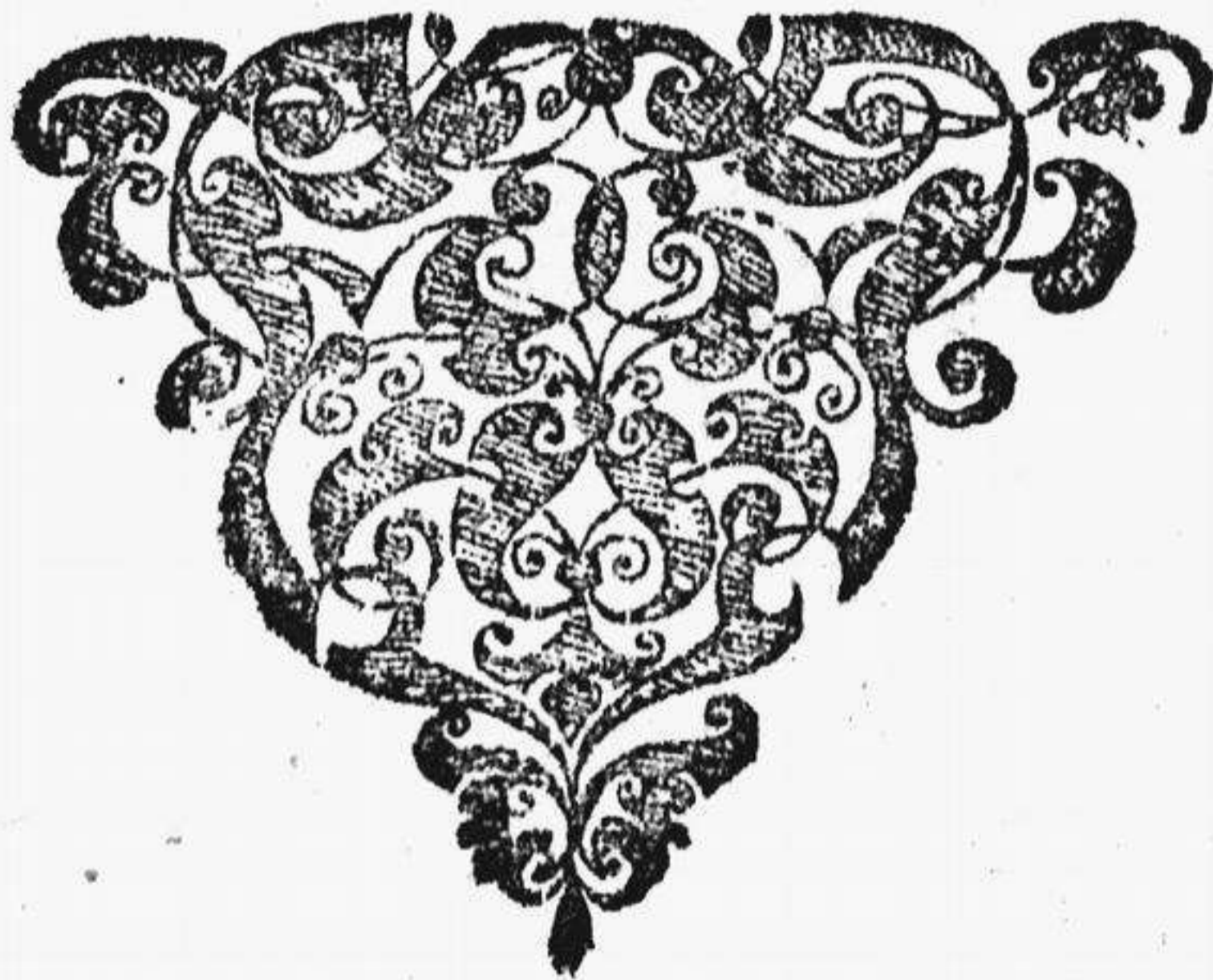
dine, & grauitate, & hac ratione chalybem præ-
paramus, vt ipsum leuiorem, & non ita suffo-
cantem reddamus, & vt facilius actuari, &
distribui possit. Quare statim post chalybis as-
sumptionem vehementem imperamus fieri
motum ne ipse totus præ quiete ventriculo
adhæreat, & suffocationem inferat & quia
totus ille calor comparatus per forte illud e-
xercitium requiritur ad hoc, vt chalybs solidæ
& densæ mistionis actuari, & per partes distri-
bui possit, & licet propter prauum chalybis
vsum mors consequatur non dicemus chaly-
bem esse venenum, quia mors per accidens
aduenit, ita similiter argentum viuum licet
aliquando interimat cum id per accidens effi-
ciat venenum dicendum non est. Et licet con-
cedamus argentum viuum esse venenum, ni-
hilominus tamen bene poterit capiti morbo
gallico affecto administrari. Quod vt intelli-
gatur notandum maxime est malignam alicui-
us veneni qualitatem non alio modo nostram
substantiam corrumpere; quam destruendo
propriam partium mistionem venenata enim
qualitas mistionem suæ formæ debitam pro-
ducere intendens, nostram mistionem cor-
rumpit, quod si alia inueniatur qualitas que
con-

contrariam illi mitionem producat eius antidotum erit, & hinc desumitur ratio propter quam duo venena simul sumpta si contraria sint non interficiunt, licet quodlibet scorsim interficere valeat, nam vnumquodque suam intendens producere mitionem, & mitionem conferuat cum neutrum præualere possit. Ita similiter cum cerebrum affectum est venerea qualitate, non offenditur ab argenti viui venenositate, sed potius adiuuatur contra veneream qualitatem ad hoc, vt eius mitione immutari nequeat, & ita cerebrum, nec a hydrargiri qualitate, nec a venerea proprietate alteratur, sicut etiam videmus luc gallica affectos nunquam, aut raro peste corripì non alia, quam prædicta ratione, & licet in cerebro ex argento viuo aliqua sequatur noxa maior est utilitas quæ ex morbi gallici curatione resultat.

Ad quintum & vltimum argumentum respondetur, negando quod argentum viuum non tollat veneream iccoris qualitatem, nam videmus plures per vnctiones, ita perfecte a morbo gallico curari, vt recidiuam non patiuntur, quod esset impossibile si argentum viuum qualitatem veneream non tolleret, ac destrue-

destrueret, & licet id non efficeret, deberet
administrari, nam euacuata materia morbi-
fica a qua fouetur, & conseruatur prauus ie-
coris habitus, facilius praua illius qualitas ab
aliquo antidoto, ut decoctione chinae simila-
cis asperæ, aut ligni guaiaci aufertur quæ
causa post vnctiones aliqui ter, aut quater
prædictis decoctis sudare
præcipiunt.

LAVS DEO.

Handwritten signature or scribble

